

KMETOVALEC

GLASILO
KMETIJSKE DRUŽBE

V

LJUBLJANI

R. Z. Z O. Z.

Celoletna naročnina znaša **Din 25.—** (za inozemstvo Din 35.—).
List izhaja v zimskem času dvakrat, čez poletje enkrat mesečno.
Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Novi trg št. 3.

Cene oglasom za enkratno objavo:

$\frac{1}{2}$ strani Din 800.— in Din 40.— oglasne takse $\frac{1}{8}$ strani Din 200.— in Din 5.— oglasne takse
 $\frac{1}{4}$ strani Din 400.— in Din 20.— oglasne takse $\frac{1}{16}$ strani Din 100.— in Din 2.— oglasne takse
Mali oglasi beseda po 50 par in Din 2.— oglasne takse
Priloge listu se računajo za vsakih 1000 prilog po 100 Din.

Vsebina: Blíža se konec leta. — Današnje obveznosti zaščitenih kmetov. — Kako dolgo še? — Kmetijska razstava v Murški Soboti. — Razno. — Navodila o pospeševanju urejanja umetnih travnišč. — Luknjičavost na črešnjah. — Kol. — Razglas. — Pretakanje letošnjega vina. — Razno. — O odbiranju. — Naše predvojno mlekarstvo. — Razno. — Ne zametujmo bora! — Vprašanja in odgovori. — Družbene zadeve.

„Le Zlatorog milo da belo perilo!“

pravi ljudski glas. Naše vrle gospodinjice, ki dobro vedo, kako silno čistilno moč ima Zlatorog-ovo milo in kako izdatno je obenem, ga ne hvalijo zaman. Z Zlatorog-ovim milom oprano perilo je lepo kot novo. Poskusite z njim prati tudi Vi in ne boste se kesali! Zlatorog-ovo milo je domač izdelek. Priporočamo ga naltopleje! 91

Živinorejci, pozor!

Krava, čistokrvna montafonka, odlikovana na velesejmu 1933, s podatki rodovnika, z drugim teletom, na prodaj: **Ivan Hočvar, Strugo, Dolenjsko.** 120

Nemški ovčarski pes

(Deutscher Schäferhund) z rodovnikom, izredno lepih predpisanih oblik, visok in močan, črno-sive barve, poldrugo leto star, premiran na mednarodni razstavi, nekoliko dresiran, je radi pomanjkanja tekalnišča na prodaj za Din 2000. — Ogled psa v Ljubljani, Štrolliška ul. 8. 121

Cepljene trte.

iz vrst „Trsnega izbora“ in tudi sadna drevesa nudi I. Trsničarska zadruga, pošta: Juršinci pri Ptuj. — Pišite po cenik! 112

Novo črno brinje

oddaja po ugodni ceni **Ivan Jelačič, Ljubljana, Emonska cesta 2.** 54

Žage, pile, sekire,

najboljše kakovosti, priporoča železnina Koutny, Ljubljana, Šiška, Medvedova 28. 122

Gepelj,

dobro ohranjen, kupim ali zamenjam za gnojnično črpaliko v dobrem stanju. **Franc Jereb, Hraše 29, pošta Smlednik.** 123

Vsakemu kmetovalcu

in čitatelju tega lista je nujno potreben zanesljiv barometer! Vzemite za svoj najkrasno izdelan barometer, patent št. 9514, velikost 13 krat 13 cm, katerega vidite na sliki in kateri kaže vreme zanesljivo 24 ur v naprej. Pošljite samo Din 5.— v znamkah za stroške na naslov:

BAROMETER, Ljubljana I,
poštni predal 18

in barometer dobite takoj. Ne zamudite prilike. 119

Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70 × 50 cm s primernim obešalom in okvirjem.

Slike so umetniško izdelane po naravi in služijo kot izborna učila za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin. K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim opisom vsake rastline.

Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 100.—. Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

NA TISOCE VAGONOV RICINOVIH TROPIN

porabijo za gnojenje svojih vinogradov, travnikov, polj in vrtov **Francosi**, ki so znani zlasti kot dobri vinogradniki. Zakaj bi mi zaostajali za njimi?

Mlete ricinove tropine

so izborna in ceneno gnojilo, ki vsebuje zajamčeno najmanj 4-5% dušika.

Za jesensko gnojenje jih oddajamo, dokler traja zaloga po izjemni ceni **Din 40.— za 100 kg** franko vreče, franko tovarna Ljubljana.

Priporočamo tudi svoje priznane prvovrstne **mlete lanene tropine** po najnižji dnevni ceni. Obrnite se nemudoma na tovarno olja in tropin

HROVAT & KOMP., Ljubljana, Tyrševa c. 1a/III.

KMETOVALEC

št. 23.

V Ljubljani, 30. novembra 1934.

Leto 51.

Bliža se konec leta.

V zmislu sklepa izvršilnega odbora KD na seji dne 13. novembra 1934. pozivamo vse člane KD, da postanejo vsaj v prihodnjem letu zopet naročniki na „Kmetovalca“, odnosno na „Vnovčevalca“.

Naročnina znaša tudi za leto 1935. samo

25 Din,

katere vsoto je nakazati Kmetijski družbi v Ljubljani čimprej.

Na list se lahko naročijo tudi nečlani.

V „Kmetovalcu“, ki je najcenejši strokovni časopis v in tudi izven države, se bodo vse stroke našega kmetijskega gospodarstva obravnavale, zato jamči tudi uredniški sosvet, ki je sestavljen ne samo iz družbenih, temveč tudi iz drugih kmet. strokovnjakov, praktičnih kmetovalcev in gospodarstvenikov, kmetijskih pravnikov, zadrugnikov itd.

Priloga „Vnovčevalec“ pa bo obveščal zadružne člane o vseh trgovskih poslih s kmetijskimi pridelki, ki jih izvajajo družba pri svojih članih. Člani Vinarskega in Konjerejskega društva bodo tudi našli vse najvažnejše in najzanimivejše v „Kmetovalcu“, ker je ta list tudi njihovo glasilo.

V prihodnjem letu bo list izhajal kakor dosedaj, v istem obsegu in obliki. Pozivamo vse podružnice, da čimprej poberejo naročnino za prihodnje leto po 25 Din in jo nemudoma nakažejo družbi.

KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI,

r. z. z o. z.

Današnje obveznosti zaščitnih kmetov.

št. Sušec.

V števil. 19. letošnjega „Kmetovalca“ smo v kratkih potezih obravnavali odplačilni načrt kmetijskih dolgov po novi uredbi o zaščiti kmetov z dne 3. avgusta 1934. Kdor se je poglobil v ta izvajanja in si jih prisvojil, ni mogel razumeti, da so razni dnevni listi sredi meseca novembra t. l. prinašali članke o zapadlosti prvega obroka odplačila kmetijskih dolgov.

Da se v tem oziru med kmetiskim ljudstvom ne udomači in utrdi napačno pojmovanje teh določil uredbe, je potrebno, da ima danes vsak kmet-dolжник pred očmi dve glavni dejstvi, in sicer:

Obveznost plačila 6%, odnosno 3½% obresti na dolg za dobo od dne 23. novem-

bra 1933. do 15. novembra 1934. Iznos dolga se ugotovi na sledeči način: H glavni dolga, kakor obstoja na dan uveljavljanja uredbe — to je 27. avgusta 1934. — se prištejejo neplačane in nezastarele obresti do 23. novembra 1933., kakor tudi do tega dne nastali procesualni in zavarovalni stroški. Neplačane obresti, ki so starejše od 3 let, so zastarele in se ne prištevajo h glavnici, marveč se črtajo.

Kot nadaljnje dejstvo mora dolжник imeti pred očmi obveznost plačila odplačilnih obrokov dolga (anuitet) za čas izza 15. novembra 1934. dalje v 12. letih. Prvi teh odplačilnih obrokov, ki se določa po posebnem odplačilnem načrtu — navedenem v 19. številki „Kmetovalca“ — zapade v plačilo šele dne 15. novembra 1935., torej prihodnje leto. Potemtakem so zapadle v plačilo v tekočem letu dne 15. novembra samo obresti za dobo od 23.

nov. 1933. do 15. novembra 1934., dočim bo zapadel prvi odplačilni obrok šele 15. novembra prihodnjega leta. 6%, odnosno 35% obresti, ki so dospele v plačilo 15. novembra t. l. se brezpogojno morajo plačati, a za primer, da se te obresti ne plačajo prostovoljno, ne predvideva uredba nobenih kazenskih posledic, ali drugače rečeno, nima uredba nobene sankcije; kajti sankcija, ki jo predvideva uredba za opustitev od plačanih obrokov, se **ne more** nanašati tudi na opustitev plačila obresti za l. 1934. To izhaja iz formalne razpredelitve člena 3. uredbe in iz uredbenega besedila samega. Uredba pravi: „Če dolжник ne položi **letnega obroka dolga** v 30 dneh od dne dospelosti, je upnik upravičen ta obrok prisilno izterjati.“ Uredba navaja pod posebno točko plačilo obresti za l. 1934. in vidno izloča te obresti iz obročnih plačil ali letnih obrokov. Vsled tega se kazenske posledice (sankcije), ki so določene za opustitev obročnih plačil dolga ne morejo uporabljati tudi na opustitev obresti za l. 1934. Obresti za to leto predstavljajo nekako samostojno — izločeno — obveznost, odnosno kmetijski dolg, ki ne spada pod zaščito. Te obresti more upnik, ako jih dolжник ne plača prostovoljno, prav tako iztožiti in prisilnim potom izterjati, toda ne na osnovi uredbe o zaščiti kmetov, temveč na osnovi splošnih predpisov. Ta ugotovitev je važna posebno zaradi tega, ker prisilne izterjave obresti za l. 1934. ne moremo prištevati med one tri prisilne izterjave, ki jih predvideva uredba za primer, da kmet izgubi pravico do zaščite. Naravno, da se bodo tej razlagi, ki je edino ugodna za kmeta, denarni zavodi in ostali upniki protivili, in to z razloga, ker zadobijo leto dni pozneje pravico, zahtevati po treh zaporednih prisilnih izterjavah ves preostali del dolga naenkrat od kmeta. Odločilno za to bo vsekakor stališče, ki ga bo v tem oziru zavzelo sodišče.

Glavna obveznost za kmeta danes je, da plača obresti za l. 1934., in sicer takoj v gotovini, ki je edino plačilno sredstvo. Ako so pa upniki kmetjskih dolgov denarni zavodi, ki so prosili za zaščito, potem lahko kmetje plačajo na osnovi določila nove uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov **polovico** dolžnih obresti z vložnimi knjižicami dotičnega zavoda, drugo polovico pa v gotovini.

Nadaljnja neizogibna obveznost kmeta je, da si takoj priskrbi — ako tega še ni

storil — pri svoji pristojni **občinski upravi** potrdilo po predpisanem obrazcu, da je **kmet v zmislu uredbe o zaščiti kmetov in da se je zadolžil kot tak.** Kdo vse se smatra po tej uredbi za kmeta, je natančno obrazloženo v pravilniku za izvrševanje uredbe o zaščiti kmetov, ki je izšel v „Službenem listu“ z dne 17. nov. 1934., kos 93. To potrdilo mora kmet izročiti svojemu upniku. Ako tega ne stori, se lahko misljuje izpostavlja nevarnosti, da ga upnik sodnijsko toži za plačilo celotnega zneska in mu tako povzroči nepotrebne stroške. Sicer pa ni noben kmet glede svojih dolgov, nastalih pred 20. aprilom 1932, zaščiten, ako si ne pribavi tega potrdila in ga ne izroči upniku.

Poljedelstvo in travništvo.

Kako dolgo še?

Inž. Sadar.

V zadnjem „Kmetovalcu“ smo čitali, koliko uporabi avstrijsko kmetijstvo umetnih gnojil. Vedno več! S tem tudi vedno več prideluje. Pridelki travnišč so se v 10 letih (od 1919—1929) dvignili za več kot 50%. L. 1929. so pridelali 14 milijonov met. stotov več sena kot pred desetimi leti. Pšenice je Avstrija pridelala l. 1919. 1.414.720 q, na ha 9.3 q, deset let pozneje pa 3.145.900 q in 15.1 q na ha. To leto krije domači pridelek pšenice že 46% potrebe v državi. Če se poveča pridelek na 20 q na ha in pomnoži površina pšenice za 42.000 ha, bo krita s 65% potreba po pšenici z lastnim pridelkom. Priderek ječmena se je v desetih letih potrojil, pridelek na ha pa podvojil (8.8 q l. 1919., 17 q l. 1929.). Kmalu ne bodo več potrebovali češkega in ogrskega ječmena, saj je že l. 1929. krilo domače kmetijstvo 83% lastne potrebe. Priderek ovsa je že 2.5-krat večji kot pred 10. leti. Tudi koruze pridelujejo dvakrat toliko kot prej, pridelek na ha je pa poskočil od 12.7 q na 18.7 q na ha. 44% potrebe krijejo z domačim pridelkom.

Površina krompirja se je v tem času podvojila, pridelek na ha je 2½krat tolikšen, skupni pridelek se je pa početril. Priderek na ha je poskočil od 56.3 q na 137.6 q. Površina sladkorne pese se je pošestorila, pridelek pa podevetoril; pridelek na ha se je povečal za 68%. Sladkorja izdelajo doma 23 krat toliko kakor po vojni.

Z lastnim pridelkom je krila Avstrija za l. 1929.: s senom 100%, z ržjo 80%, s pšenico 46%, z ječmenom 80%, z ovsom 83%, s koruzo 44%, s krompirjem nad 100%, s stročjem 98%, z oljnatimi in predivnimi rastlinami 55% domače potrebe. V zadnjih letih so se pa ti odstotki še povečali v korist Avstrije.

Kam vodi vse to? Do osamosvojitve! Zato pa se uvoz vedno bolj krči, kar čutimo zlasti mi, ki smo na njem najbolj udeleženi. V tem tiči glavni vzrok naše kmetijske stiske, kajti kakor Avstrija, delajo tudi Nemčija in druge uvoznice naših kmetijskih pridelkov. Vzroki kmetijske stiske leže torej izven naše države in izven območja naših moči. Tuje države kupujejo pri nas le toliko, da nam lahko tudi same kaj prodajo in ni pričakovati, da bi se na tem načelu v doglednem času kaj izpremenilo. Naša kmet. kriza ni torej trenutni pojav, ki bo kmalu minil, temveč ima globlje vzroke, ki jih tudi mi nismo v moči odstraniti. Zato pogledjmo resnici v oči in se zavedajmo, da čakajo našega kmetovalca vedno enako slabi, če ne še hujši časi. Čim bolj se bomo industrijsko osamosvojili, tem manj tujih industrijskih proizvodov bomo potrebovali, tem manj bomo mogli prodati svojih kmetijskih pridelkov. Vprašanje pa je, če ima pomen, da dajemo inozemstvu naše kmetijske pridelke skoraj zastonj, da lahko kupujemo drago zasoljene industrijske izdelke iz tujine. To so problemi, ki jih ena glava ne zmore.

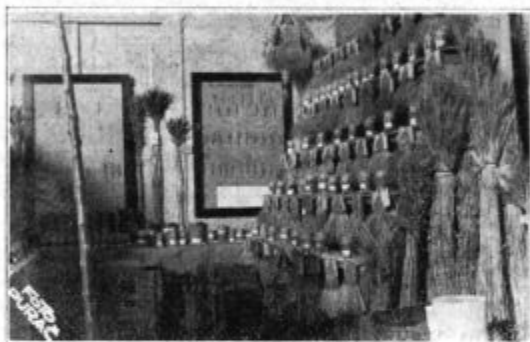
Kmetijska razstava v Murski Soboti.

Inž. Mikuž.

22. oktobra t. l. je bila otvorjena kmetijska razstava v Murski Soboti. Pokrovitelj razstave je bil g. ban dr. Marušič, katerega je zastopal načelnik kmet. oddelka ing. Zidanšek, ki je v svojem govoru poudarjal velik pomen razstave za pospeševanje kmetijstva v Prekmurju in za povzdigo poljedelstva v ostalih predelih Dravske banovine z razloga, ker se je zlasti v Prekmurju nabavljeno, predvsem oplemenjeno seme naših žit v vseh krajih banovine prav dobro obneslo. Zaznamovati je velik napredek v poljedelstvu, v živinoreji (ker delujejo selekcijska društva), v sadjarstvu, ker se v vseh teh panogah pravilno zasleduje cilj, da moramo pridelke, zarod živine kakovostno izboljšati, če hočemo konkurirati na domačem

in svetovnem trgu. G. nar. posl. Benko je govoril o pomenu razstave, pozdravil vse zastopnike, nakar je bila skrbno pripravljena razstava otvorjena, ki se je vršila v resnem stremljenju velikih besed pokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja: Čuvajte Jugoslavijo!

Oddelek za žita, okopavine in stročnice, ki je zavzemal levo stran sokolske dvorane, je bil po obsegu in po številu razstavnih predmetov največji. Nad 200 razstavljalcev - posestnikov je pokazalo, kaj zraste na rodovitnem Ravenskem in kaj premore revna zemlja naše Goričke. Čeprav letošnja letina za žito ni bila dobra, vendar si v teh oddelkih videl prvovrstno pšenico, rž, ječmen, oves, ajdo itd. v zrnju in klasju. Zlasti so se odlikovala žita od posestnikov: Vezirja, Martjanci, Titana, Černelavci, Franka, Markišovci,

Sl. 65. Razstava žita v Mur. Soboti.

Küharja, Puconci, Šiftarja in Baka, Strukovci in ostalih drugih, katerih vseh imen zaradi njih velikega števila ne moremo tu navesti. Našel si pšenico z 82 kg, rž s 75 kg, oves s 50 kg hektolitrske teže, kar dokazuje, da posestniki dobro obdelujejo zemljo in uporabljajo tudi prvovrstno seme za setev. V oddelku za okopavine je bilo razstavljenega največ krompirja rožnika, kresnika, oneidovca in kifelčarja. Po sedanjih prilikah bi bilo ugotoviti, da bo kresnik poleg rožnika ona vrsta krompirja, ki se bo v Prekmurju še najbolj obnesla. Buče od 30 do 35 kg, pesa s 14 kg teže, velike in trde zeljate glave, glave ohrovta, 4 kg težak cvet karfijole (Vojt Franc, Vel. Dolenci), vsi ti predmeti, razstavljeni v lepih dekorativnih skupinah, so vzbujali pri posestnikih mnogo pozornosti in praktičnih sklepov, da hočejo od sedaj naprej tudi oni posnemati razstavljalce, ker vidijo tu nazorno lepe uspehe um-

nega kmetovanja. Od fižola je bil najbolj zastopan črešnjevce, ki si je že pridobil sloves na vseh domačih trgih in tudi za izvoz v tujino.

Levi in desni kot dvorane je bil deljen obema kmetijskimi zavodoma v Prekmurju. Semenogojška postaja je razporedila svoje vzgojene vrste v sistemu selekcijoniranja od leta do leta, pa do končne vzgoje rastlin do popolne rodovitno-

Sl. 66. Razstava sadja v Mur. Soboti.

sti. Vzgojevanje rastlin potom križanja je prišlo v tej skupini posebno do veljave, ker si videl nazorno predloženo cepljenje lastnosti po Mendelu med pšenico osinko in med ameriško pšenico golico (Manitoba). Bastardi tega križanja obetajo v najbližji bodočnosti ono novo vrsto pšenice, ki bo v vsakem oziru odgovarjala vsem potrebam producenta in konsumenta.

Kmetijska šola v Rakičanu je razstavila poleg žit v zrnju in klasju trave v svežem stanju v lončkih, travo v suhem stanju in odgovarjajoča travna semena, tako da je vsak posestnik n. pr. nazorno videl, iz kakšnega semena zraste zlasti oves in kakšna je trava in seno te prvovrstne krmske rastline. Tu so bila nadalje razstavljena sadna drevesca, razne vrste lanu, soje, lupine, fižola itd., kar je vse pričalo, da se je ta zavod že razvil ter postal precejšen činitelj pri pospeševanju kmetijstva.

Smotreno so bili izloženi pridelki, kakor pšenica, rž, krompir, grozdje in jabolka z veleposestva Mačkovci, last narodnega poslanca Benka.

Za oskrbovanje travnikov in za napravo umetnih travnikov je bila poučna skupina razstavljenih dobrih in slabih trav ter travniškega in njivskega plevela. — Tvorница umetnih gnojil Ruše je vzbujala s svojim visokim stolpom in s poučnimi

slikami splošno pozornost med obiskovalci. V oddelku poleg nje je razstavila Kmetijska družba škropilnice in drugo orodje za oskrbovanje sadovnjakov.

Šolsko-vrtnarska razstava, ki je bila uvrščena v ostalih desnih predelih in v sosednji sobi, je pričala, da se učiteljstvo v srezu M. Sobota hvalevredno udeležuje na polju sadjarstva, vrtnarstva in čebelarstva, ter hoče tudi za naprej ostati našemu posestniku desna roka pri pospeševanju teh kmetijskih panog. Najvažnejša sadjarska opravila so bila nazorno prikazana, kakor cepljenje, obrezovanje, sajenje itd. — Pridelki šolskih vrtov, kakor prvovrstna jabolka, hruške, zelenjad, orehi, lešniki, vrtni fižol itd. so dokazali, da šole sistematično in dosledno delujejo na polju izpopolnjevanja teh kmetijskih panog.

Nad vsa pričakovanja nas je iznenadila razstava jabolk, ki so tvorila špalir v dveh etažah po srednjem hodniku, ki je delil sokolsko dvorano v dve polovici. Jabolka so bila predpisano pakovana v ameriških zabojih in so razodevala ponos in razumevanje dobrega oskrbovanja sadnega drevja. Razstava jabolk je obsegala vse odlične sorte, ki se goje v Prekmurju od zlate parmene, kanadk, londonskega pepinga pa do tipičnih prekmurskih sort jonatana in batula. Sodba o sadjarskem oddelku je bila enotna, da se da pridelovati v teh krajih odlično sadje najdragocejših sort, ki je konkurenčno sposobno za svetovni trg.

Obče občudovanje in pohvalo je vzbujal velik napis: Bog živi kmeta!, sestav

Sl. 67. Čebelarska razstava v Mur. Soboti.

ljen iz jabolk cigančkov in mošanckov, kateri napis je okusno setavila ga. Jožica Faflikova.

Tudi čebelarstvo je bilo v lepem obsegu zastopano na razstavi. Panj v obliki

cerkvice sv. Benedikta, panji v stoletnih brestih, panj v oblik gobe, žive čebelice v razsvetljenem panju, Žnideršičevi panji, čebelarsko orodje, poučne podobe itd. so jasno pričale s kakšno vestnostjo in skrbnostjo je bil ta oddelek opremljen. Medene torte ge. Faflikove iz akacijevega in ajdovega medu so pokazale, kdaj in na katerih rastlinah imajo čebele največ paše.

Sl. 68. Razstava domače obrti v Mur. Soboti.

Omeniti moramo tudi domačo obrt, kjer je bilo nazorno pokazano predelovanje lanu v predivo, prejo in platno in iz tega zopet v domače obleke, rjuhe, namizne prte itd. Za izdelovanje bučnega olja so se posebno zanimali posetniki iz ostalih krajev, ker so tu videli, da si Prekmurci priskrbijo to potrebno zabelo iz domačega pridelka.

Lepo in dekorativno je bila napravljena gozdarsko-lovska razstava na odru Sokolskega doma. Tu je bilo nazorno pokazano vzgajanje in sajenje gozdnih drevesc, sečnja, racionalno izkoriščanje in oskrbovanje gozdov, izdelovanje lesne volne itd. Rogovje srnadi, jelenov, nagačena lisica, jazbec, fazani, jerebice, divje race, gosi itd. so bile verne priče o bogatih in vabljivih loviščih Prekmurja.

Na dvorišču Sokolskega doma so bili razstavljeni poljedelski stroji Kmetijske družbe ter zanimivi, doma napravljeni stroji, kakor reporeznice, sejalnice za koruzo, ročni mlini itd. Tu smo tudi videli železne in lesene opaže za napravo silosov, ki jih je nabavil sreski kmet. odbor, ter jih sedaj izposojuje poedinim posestnikom za racionalno zgradbo silažnih jam.

Na dvorišču so se nahajale kletke, v katerih smo videli perutnino, kakor štajerske kokoši, race, gosi in golobe. Med najboljšimi so bile družine štajerske ko-

koši kmet. šole v Rakičanu in šolskega upravitelja Skaliča v Moravcih.

Da je ta gospodarska prireditev tako izvrstno uspela, se je zahvaliti banski upravi, sres. kmet. odboru in raznim drugim lokalnim činiteljem, ki so razstavo denarno podprli ter tehničnemu pripravljalnemu odboru, ki je z največjo pridnostjo vodil vsa pripravljalna dela. Razstava je bila v resnici verna priča razvijajočih se kmetijskih panog sreza Murska Sobota.

Razno.

Že zopet se pojavlja nitavost krompirja. Kam bo to peljalo? Nitav krompir ni za seme! Tega naj se vsakdo zaveda: prodajalec in kupec. Nitavega krompirja torej ne prodajajmo, ako vemo, da ga bo kupec rabil za seme! O vzrokih nitavosti smo že mnogo razpravljali. Nitavost je znak splošne degeneracije krompirjeve vrste, torej pri nas oneidovca. Krompirjeva plesen, nepravilno izbiranje semena, enostransko gnojenje s hlevskim gnojem brez kalijevih in fosfornih umetnih gnojil, izrezavanje in sajenje krompirjevih očes namesto krompirjevih gomoljev in muhasto vreme zadnjih let, je spravilo oneidovec že skoraj na rob propasti. Če bi imeli vsaj 5—10 vagonov res prvovrstnega, zdravega, krepko razvitega in tudi notranje dobro ohranjenega krompirja, bi si lahko pomagali iz zadrege, da bi to seme razdelili med posestnike, ki bi ga po vseh pravilih razmnoževali. Ali pa moremo dobiti toliko semena, ki bi odgovarjalo v vseh pogledih? Če bi mogli v tujini, v domovini oneidovca, najti seme, ki bi odgovarjalo našim razmeram, bi si lahko pomagali s tem semenom. Toda ali oneidovec v tujini sploh še obstoja? Morda ima drugo ime? Ali naj pa oneidovec zavržemo in vpeljemo drugo vrsto? In katero, da bi odgovarjala, da se ne bo v treh letih izprevrgla! Ali bi bilo torej poskusiti? Mislim da! Če bo odgovarjalo seme, se bo obdržalo. Če ne, bo narava sama ukrenila vse potrebno, da vrsta izgine. Glavno pa je, da bo uvožena vrsta **dobra**. Nikakor pa ne sme biti industrijska. Za te vrste bodo poskrbeli drugi, ki bodo krompir izrabljali v industrijske namene. Mi moramo skrbeti za **dober, užiten krompir**.

Ministrstvo financ je odobrilo carine prost uvoz semen za izboljšanje vrst. Za carine prost uvoz semen je potrebno potrdilo kr. banske uprave, kmet. oddelka, da bo seme uporabljeno res v semenogojске namene, in pa odobritev carinskega oddelka finančnega ministrstva. Kdor torej želi uvoziti seme v navedeni namen, zaprosi najprej pri kr. banski upravi za potrdilo, s tem po-

trdilo pa podkrepí svojo prošnjo na fin. ministrstvo.

Kakor že dve leti bo tudi prihodnje spomlad prirejen tečaj za travniške pomočnike v Sv. Juriju pri Celju. Iz vsakega sreza bosta sprejeta dva samostojna kmetovalca. Oskrba bo brezplačna. Točna pojasnila dajejo sreski kmet. referenti. Prijaviti se je potrebno najpozneje do Božiča.

Navodila

o pospeševanju urejanja umetnih travnišč.

Člen 1.

Kr. banska uprava Dravske banovine pospešuje urejanje umetnih travnišč (setev deteljnih mešanic, dosetev travnikov, ureditev menjalnih travnikov, ureditev stalnih travnikov in pašnikov, ureditev semenskih travnišč in učnih travnišč) na ta način, da dobavlja potom kmetijskih organizacij zanimancu potrebno seme in umetno gnojilo po znižani ceni.

Člen 2.

Kr. banska uprava objavi vsem sreskim načelstvom do 1. oktobra vsakega leta kolikšna površina umetnih travnišč se lahko uredi v srezu s sodelovanjem kr. banske uprave. Obenem predloži rok za predložitev prošnji. Ako roka posebej ne določi, tedaj velja poslednji rok 1. januar.

Člen 3.

Kdor želi sprejeti seme in umetno gnojilo za ureditev umetnih travnišč po znižani ceni po predpisih teh navodil, se mora prijaviti pristojnemu občinskemu uradu ali kmet. organizaciji, kateri redni član je, in lastnoročno podpisati prijavnico in naročilnico po obrazcu I., ki jo dotični urad, odnosno organizacija dostavi pristojnemu sreskemu načelstvu praviloma najpozneje do 1. decembra vsakega leta, ako ni drugače določeno.

Člen 4.

Seme in umetno gnojilo bo kr. banska uprava dostavila prosiščem preko kmet. organizacij po znižani ceni, in sicer:

posestniki, ki imajo do 8 glav velike živine, dobijo 50% popusta, posestniki, ki imajo do 12 glav velike živine, dobijo 40% popusta; posestniki, ki imajo do 18 glav velike živine, dobijo 30% popusta na redne tržne cene.

Kdor ima nad 18 glav velike živine, sprejme seme in umetno gnojilo po znižani ceni le izjemno.

Posamezni posestnik more dobiti semen in umetnega gnojila za ureditev največ 1 ha umetnih travnišč.

Člen 5.

Kr. banska uprava prispeva s semenom in umetnim gnojilom le tedaj, ako so dani vsi pogoji, da bo umetno travnišče dobro uspelo. Ti pogoji morajo biti razvidni iz točno izpolnjene prijavnice in naročilnice. Prednost uživajo posestniki, ki imajo travnik ali pašnik dreniran, ki imajo urejeno gnojilšče, ali ki so člani raznih kmet. organizacij. Sreski kmet. referent upošteva pri predlaganih prošnjah, da se prispevek razdeli čim bolj enakomerno med posamezne kraje in da pride zlasti v kraje, kjer je potrebno z zgledom poučiti in pridobiti posestnike za urejanje umetnih travnišč.

Člen 6.

Kr. banska uprava nabavlja potrebno seme trav in detelj potom kmetijskih organizacij ali pa neposredno od domačih pridelovalcev, združenih v krožkih za pridelovanje travnih in deteljnih semen, in sestavlja odgovarjajoče travniške semenske mešanice. Z nakaznico po obrazcu 2. a. (ali 2. b.) dostavlja prosišču seme in umetno gnojilo naravnost po povzetju ali pa pozove prosišca, da seme in umetno gnojilo dvigne pri dobavitelju proti plačilu v gotovini nanj odpadlega zneska. S prepisom nakaznice obvesti kr. banska uprava sresko načelstvo in dobavitelja.

Člen 7.

Sreski kmetijski referent nadzira pravilno uporabo semen in gnojila. Uspelo umetno travnišče vpiše nato v kataster umetnih travnišč, ki ga vodi po obrazcu 3. Prepis katastra dostavlja kr. banski upravi vsako leto do 1. decembra. Istočasno obvestijo sreska načelstva vse občinske urade, pri katerih posestniki v srezu so urejena umetna travnišča. Občinski uradi razglasijo njihove naslove po običajnem načinu in pozovejo kmetovalce, da si ogledajo njihova umetna travnišča.

Člen 8.

Umetna travnišča naj se po možnosti opremijo z napisi:

Umetna travnišča posestnika N. N.

Člen 9.

S tem so razveljavljena navodila, po katerih se priznavajo prispevki pri zboljšanju travnikov in pašnikov, z dne 24. februarja 1932., III/4. No. 351/I.

Ljubljana, dne 9. januarja 1934.

Ban:

Prijavnico naj občina dostavi sreskemu kmet. referentu najpozneje do 1. decembra vsakega leta.

PRIJAVNICA IN NAROČILNICA.

Kr. banski upravi Dravske banovine
v Ljubljani.

Podpisana občina (podružnica, društvo za druga) prosi na temelju navodil o pospeševanju urejanja umetnih travnišč za svojega občana (člana) potrebno travno deteljno seme v mešanici, ki jo naslov predpiše, in primerno množino nitrofoskala po znižani ceni.

Prosiščevo ime in ime:
Bivališče (kraj in hišna številka):

Zadnja pošta:
Železniška postaja:

Število del. zapisnika:

Podpis predsednika občine ali organizacije:

Žig občine ali organizacije:

Dostavljeno seme in umetno gnojilo se obvezujem prevzeti. Obenem se obvezujem ravnati se po danih navodilih in odgovarjati na strokovna vprašanja.

., dne 193. Podpis prosiščevo:

VPRAŠANJA.

(Izpolni jih točno, poprej prečitaj zadnjo stran!).

1. Koliko arov meri njiva (ledina), ki jo nameravaš zasejati:
2. Koliko m nad morjem leži kmetija:
3. Ali je njiva ravna ali nagnjena in ali leži pri-sojno ali odsojno:
4. Kakšna je zemlja: glina (zvezna, težka) ali ilovica (dobra, mastna), težka ali peščena ilovica ali peščenica (lahka, kamenita) ali sivišč ali kislja barska zemlja in kako globoka je:
5. Kakšna je mrtvica (glina, ilovica, pesek, prodec, živa skala:
6. Ali je zemlja suha, sveža ali vlažna (mokre zemlje ne prihajajo v pošteve, te najprej osuši):
7. Kateri sadež je rasel nazadnje na njej:
8. S čim in koliko je bilo sadežu gnojeno:
9. V kateri sadež bo sejano umetno travnišče:
10. S čim namerava gnojiti in koliko:
11. Katero travnišče namerava urediti:
 - enoletno deteljno mešanico:
 - dvoletno deteljno mešanico:
 - štiriletni menjalni travnik:
 - stalen umetni travnik:
 - stalni umetni pašnik:
 - semensko travnišče za trave:
 - učno travnišče:
 - dosetev, podsetev:

Opomba: Cesar prosilec ne želi naj prečrta!

1. Kaj imenujemo umetno travnišče?

Travnišče (travnik, pašnik, mešanica detelj in trav), ki ga zaseje kmetovalec po lastnem predudarku na dobro obdelani in pognojeni zemlji s posebno semensko mešanico, v kateri so trave in detelje tako upoštevane, kakor zahteva bodoče izkoriščanje te zelene površine.

2. Katera umetna travnišča razlikujemo?

Umetna travnišča so: deteljna mešanica, menjalni travnik, stalni umetni travnik in stalni umetni pašnik.

3. Kaj je deteljna mešanica?

Deteljna mešanica je travnišče, nastalo na ta način, da si sejal na njivo v žito najprej deteljo, takoj nato pa še eno ali dve vrsti trav. V semenski mešanici zavzemajo detelje 80—90%, trave pa le 20—10%. Traja 1—2 leti.

4. Kaj je menjalni travnik ali ornica?

To je umetni travnik, sestavljen iz takih vrst detelj in trav, da traja, to je, da daje zadovoljiv pridelek, 4—5 let. Nato se travnik spraši in uporablja nekaj let (2—5) kot njiva za pridelovanje poljskih sadežev. V semenski mešanici za menjalni travnik zavzemajo detelje 1/3, trave pa 2/3 semena.

5. Kaj je stalen umetni travnik?

To je umetni travnik, sestavljen iz takih vrst trav in detelj, da traja najmanj 6—8 let. Semensko mešanico sestavlja 80% travnega semena in 20% deteljnega.

6. Kaj je stalen umetni pašnik?

To je umetno zasejan pašnik, ki traja najmanj 8 let.

7. Kaj razumemo pod pomlajevanjem travnikov?

Pomladitev stare travniške ruše je bistvo pomlajenja travnikov. Kako pomladiš staro trav-

niško rušo? Najprej travnik pošteno obdelaj, to je, ledino razreži s skarifikatorji ali ostrimi travniškimi branami jeseni in pred setvijo, to je, po prvi košnji in po dežju, ali v suhih letih po zgodnji košnji otave! Travnik očisti! Dalje pa postopaš na dva načina:

a) travnik pokrij 3 cm na debelo z mivko, še bolje pa s kompostom ali pa z dobro preperelim hlevskim gnojem! Trave se prerirejo skozi to odejo in se v njej na novo obrastejo, plevel se pa zaduši.

b) Podsetev. Na travnik posej pred dežjem ali po dežju (spomladi po senu ali po zgodnji košnji otave) mešanico semen trav z dobrim in težkim semenom: pasjega repa, mačjega repa, šopulje; pa tudi: zlatega ovsa, travniške bilnice, francoske pahovke, pasje trave, travniške latovke, črne detelje, kmetijske detelje, bele detelje in nokote. Na nižinskem travniku sej n. pr. 11 kg pasje trave, 3 kg mačjega repa, 1 kg pasjega repa, 1½ kg travniške latovke, ½ kg šopulje in 1 kg švedske detelje, skupno 17 kg. Pasjo travo sej samo zase, ostalo seme pa med seboj pomešajmo! Seme zavleci s travniško brano, za katero priveži dračja! Ko se travnik osuši, setev povaljaj!

Na neobdelani in negnojeni zemlji umetno travnišče ne uspeva. Za tako zemljo, ne boš dobil semen! Samo umetnega gnoja za naravne travnike ne boš dobil s to prijavnico! Temveč le seme in umetni gnoj skupaj ali pa seme samo!

Sadjarstvo in vrtnarstvo.

Luknjičavost na črešnjah.

Fr. K.

Na razna vprašanja naših članov glede te bolezni, prinašamo njen opis in kako jo zatiramo. V naših sadonosnikih je ta bolezen običajna, in sicer na črešnjah, češpljah in tudi breskvah. Po tem zajedalcu izgledajo napadeni listi slično, kakor da bi bili prestreljeni. Bolezen imenujemo luknjičavost (*clasterosporium carpophilum*), ki nastopa zlasti v vlažnih letinah ter povzroča, da odpade listje predčasno; s tem se zarod popolnoma skazi. Ne samo to, da pridelek v tem letu odpade, ampak bolezen vpliva tudi na naslednjeletni razvoj drevja samega, ki prične vsled tega hirati in sčasoma usahne, ako pravočasno temu ne odpomoremo.

Luknjičavost spoznamo že od daleč na listih. Pri natančnem ogledu pa opazimo na listih mnogoštevilne okrogle lise, ki pozneje porjave in nastanejo tamkaj luknjice, velike v premeru od 2 — 4 mm. Slične pege opazujemo tudi na plodovih, ki povzročajo, da se isti ne razvijejo in postanejo tako brez vrednosti. Sčasoma napade ta rja tudi poganjke, tako da se iz napadenih mest izceja smola; to opazamo posebno na nekaterih občutljivejših vrstah breskev.

Slično drugim glivičnim boleznim, se tudi luknjičavost razširja s trosi, ki se razvijajo na pegah napadenih listov. Okuženo listje po tej bolezni se ne da več ozdraviti. Ves boj proti tej bolezni obstoji samo v tem, da preprečimo nastop iste na listju s pravočasnim škropljenjem z raztopino modre galice in apna, podobno kakor to delamo pri vinski trti. **Jeseni moramo predvsem odpadlo listje, ki je bilo okuženo, pospraviti in sežgati**, dalje moramo drevju pognojiti zlasti z apnom, kalijevo soljo in

Sl. 69. Luknjičavost na črešnjah.

po potrebi tudi s hlevskim gnojem. Zgodaj spomladi, preden se popje odpre, poskropimo koščičarje z 2% galično raztopino, ko se listje razvije pa črešnje in češnje z 1%, breskve pa s ½% nim galičnim škropivom.

Ker so nekatere vrste koščičarjev odpornejše proti tej zavratni bolezni, zato izberimo pravo vrsto za dotično lego. Poudarjamo, da je odpornost drevja proti tej in sličnim glivičnim boleznim na sadnem drevju v prvi vrsti odvisna od raznih pogojev, od krajevnih, talnih in podnebnih razmer in od pravilnega oskrbovanja.

Kol.

Josip Štrekelj.

Kol je potrebno zlo. Zaradi tega ga postavimo k drevesu za varuha in v oporo le v sili in potrebi na mestih, ki so izpostavljeni poškodbam po prometu ali živini, drugod pa samo dve do tri leta, dokler se korenine ne učvrstijo. Za rast po-

sajenega drevesa je izmed drugih pogojev tudi ta, da imajo korenine mirno stojo in da se ne gibljejo vsled zunanjih vplivov na deblo. Ko ta nevarnost mine, t. j., ko so korenine v toliko razraščene in okrepjene, da vzdržujejo mirno stojo, je kol nepotreben in celo škodljiv. Veljavo mu damo še nadalje ob cestah, da se izognemo hujšega zla, poškodbe debel.

Da se deblo enakomerno debeli in ostane zdravo, potrebuje zrak in obsevanje sončnih žarkov, kakor drugi drevesni deli. Zato postavljamo kole po možnosti na severno stran debel. V vetrovnih krajih pa jih postavljamo na tisto stran, od koder piha najjači veter, da vzdržujejo upogibanje dreves v vetrovno smer. Nasade ob cestah pa zavarujemo, da postavimo kole na stran proti cesti. Pri vsem tem pa je potrebno, da nudimo deblu vsaj deloma nekoliko sončnega obsevanja, če mu ga v polni meri ne moremo dati. Zaradi pomanjkljivega sončnega obsevanja so najbolj občutljiva hruškova debela. Ta stalno zasenčena za kolom ali ob severni steni ne rastejo enakomerno na debelost v okrogli in zdravi obliki, temveč nagubano, ploščnato z odmrliimi deli in z žuljem podobnimi izrastki.

Da ne nudimo škodljivcem zavetišča, ki se kaj radi zatekajo v prezimovanje pod stari lub, olupimo kole pred uporabo, obenem jih tudi ogladimo, da grče ne ranijo debela. Zaradi trajnosti pa jih ožgemo zlasti na onem delu, ki pride ob površju zemlje, med dan in noč, zakaj tam najprej zginejo. Trpežnost kolov tudi jako povečamo, ako sveže posekane spomladi, ko so muževni, namakamo v 5% raztopini bakrene galice.

Kol, ki v glavnem vzdržuje mirno stojo dreves, naj nikar ne sega visoko v krono, temveč nekoliko nižje. Zadostuje, ako sega do ¾ višine debela. Da pa odgovarja namenu, naj bo debelejši od debela, da kol podpira drevo in ne drevo kola. Zaradi tega jih tudi postavimo tako globoko v zemljo, da stoje trdno. Ob sajenju dreves postavimo v jamo najprej kol, na to sledi drevo.

Da služi kol razen v varstvo, tudi v oporo, privežemo drevo. Ob sajenju privežemo na enem mestu rahlo, da se drevo slobodno niža s sesedajočo zemljo. Pozneje privežemo trdneje na enem, do na dveh mestih, zlasti če je potrebna uravnavanje debela. Za vezilo porabljamo navadno vrvico, kokosove vrvice, najboljše so

pa beke, kakršne rabijo vinogradniki. Pred nekaj leti smo čuli tudi o vezilu z na žici nabranimi zamaški. Poskusi, ki sem jih s tem vezilom napravil, so se slabo obnesli. Otrdeli zamaški so ob vetru deblo ranili.

Preden nastavimo vezilo, je potrebno, da najprej s primerno krpo oni del debla ne pa kola povijemo. Najboljša je klobučevina, v sili pa tudi slama. Med letom, zlasti pa v jeseni, pregledamo ovoje zaradi škodljivcev, ki se zatečejo noter. Ako na krpah uničimo škodljivce, jih lahko ponovno porabimo za ovoj, slamnate ovoje pa skrbno zberemo, sežgemo in navežemo nove. Nove ovoje navežemo nekoliko višje ali nižje od prvotnih, da je zakriti del debla spet deležen zraka in sonca.

Ponekod vidimo vezila med kolom in deblom v obliki 8. Navadna vez debla h kolu v obliki 0 ima vsekakor prednost, zlasti v vetrovnih legah. Na 8 prirejena vez ne vzdrži mirne stoje debla, zato se vanj zajeda in ga žaga, kadar ga veter maja.

Pravilno vzgojeno deblo se debeli sorazmerno z razvojem in težo krone. Nepravilno zaostaja v rasti na debelost, je slabotno, da več let ne more nositi krone brez opore — kola. Takemu treba krono krajšati, dokler se deblo ne opomore, ali pa mora segati kol do krone ali celo v krono, da ne omaga, kar ni pravilno, ni lepo, niti koristno. Naši drevosničarji obrezujejo pincirane mladike na enoletnem delu debla že julija, da se rane zarastejo do jeseni. S tem vzgojijo gladko deblo, ki je za oko lepo, **ni pa krepko** in zdravo. Odstranitev listja, ki dovaja deblu hrano in uničenje staničevja, ki pospešuje debelenja debla, sta vzrok zaostajanja in ne-normalne rasti. Ako bi v maju in kesneje pincirane mladike na deblu obrezali v naslednji pomladi, pred muševnostjo, bi se slabotnost debel ne pojavljala. Tako oskrbovana drevesa bi šla v prodaj leto kesneje, zato dražje, pa tudi večje vrednosti. Bilo bi to tudi rešeno, če bi obrezovanje prepustili kupcu-sadjarju, ki bi ga opravil, ko bi pri njem drevo rastlo eno in tudi dve leti. Tako vzgojena debela bi bila stasita, da bi jim krona ne delala teže. Nedvomno bi bila tudi rast boljša in zgodnejša rodnost. Tudi potreba kola bi odpadla mnogo prej.

Kakor je ob komaj posajenem drevesu in na nevarnih mestih kol potreben, je za več let rastoče drevo škodljiv. V stalnem

varstvu se oslanjajoče drevo na kol razvadi, da se ne okrepi ne v deblu ne v koreninah. Čim takemu razvajencu odvzamemo oporo, ga navadno prvi veter izruva ali prelomi, kar nam tudi priča usoda preostalih dreves v izsekanih gozdih.

Vinarstvo in kletarstvo.

Razglas

a) Članarina Vinarskega društva za leto 1935.

Vinarske podružnice vabimo, da poberejo v decembru članarino za l. 1935., ki znaša 10 Din do 3 oralov vinograda, za vsak nadaljnji oral pa za 5 Din več, tako da plača posestnik 5 oralov vinograda 20 Din.

Naročnina za skupno glasilo „Kmetovalec“ znaša 25 Din letno. Kdor od članov Vinarskega društva hoče dobivati „Kmetovalca“, plača torej poleg članarine za Vinarsko društvo še naročnino za „Kmetovalca“, to je 35 Din in po 5 Din za vsak oral vinograda nad tri orale.

Članarino in naročnino naj vinarske podružnice čim prej dopošljejo Vinarskemu društvu za Dravsko banovino v Mariboru.

Neposredni člani Vinarskega društva, to so člani iz krajev, kjer ni vinarskih podružnic, nakažejo članarino in naročnino v navedeni višini naravnost Vinarskemu društvu v Mariboru (poštno-čepkovni račun št. 10.786).

b) Članarina trsničarskega odseka za leto 1935.

Člani trsničarskega odseka plačajo poleg članarine za Vinarsko društvo še posebej odsekovo članarino, ki znaša 25 Din letno. Odsekovo imovino upravlja trsničarski odsek sam. Članarino za odsek je vposlati na naslov odsekovega tajnika in blagajnika: g. Franc Brumen, trsničar v Krapju pri Ljutomeru.

Vinarsko društvo za Dravsko banovino v Mariboru.

Opomba. Vseh vinogradnikov v Dravski banovini je gotovo nad 20.000, ki vsi žele, da bi bilo njih težko delo, ki ga vršijo v svojem poklicu, vsaj skromno poplačano, da bi mogli v polni meri zadostiti svojim obveznostim napram državi, banovini, občini, družini itd. Vsi ti tisoči vinogradnikov imajo torej iste interese, vsi bi

bili zadovoljni, če bi se pocenili obratni pripomočki (orodje, stroji, modra galica, žveplo itd.), če bi odpravili previsoko trpšarino na vino, ki tlači vinu ceno, če bi dosegli možnost za izvoz odviška naših vin v tujino, če bi dosegli boljše cene za vino in če bi končno dosegli brezobrestna posojila za obnovo naših ostarelih vinogradov. Posameznik vsega tega nikoli ne more doseči, to dobro vemo, zato smo si ustanovili l. 1927. Vinarsko društvo za Dravsko banovino, katero naj bi branilo interese vseh vinogradnikov. **Vinarsko društvo more zastopati interese vinogradnikov le v toliko, v kolikor so isti organizirani.** Društvo ima glasom pravi namen, da vsestransko intenzivno pospešuje vinarstvo in one panoge kmetijstva, ki so z njim v zvezi. V podrobnem društvu stremi za tem:

1. da vzbuja in širi misel za izboljšanje vinarstva in kletarstva, kakor tudi drugih pridelkov, ki se proizvajajo na vinogradniških posestvih;

2. skrbi za uspešnejši gospodarski napredek navedenih strok.

Ta smoter skuša društvo doseči:

a) z izdajanjem društvenega glasila, ki je danes „Kmetovalec“ kot skupno glasilo, s prirejanjem razstav, poučnih izletov in vinskih sejmov ter s strokovnimi nasveti;

b) z zastopanjem vseh vinarskih in z vinarstvom zvezanih kmetijskih koristi pri oblastih in zakonodaji.

Ob koncu leta vabimo vse vinogradnike brez izjeme, da v svojem lastnem interesu pristopijo kot člani k „Vinarskemu društvu“ in si naroče skupno glasilo „Kmetovalec“.

Pretakanje letošnjega vina.

Josip Zabavnik.

Prva skrb vsakega vinogradnika, ki ni mošta od preše prodal, temveč ga je vkletil, mora biti, da vinski mošt že v jeseni popolnoma povre. To doseže, če nudi moštu za vrenje najugodnejše pogoje. Glavna vloga pripada pri vrenju kletni toploti, ki naj bo okoli 15° C. Naši kmetje vinogradniki po ogromni večini nimajo opredeljenih vinskih kleti, da bi jih uporabljali deloma kot kipele, deloma kot ležalne kleti, kakor to zahteva moderna kletarska tehnika. Uporabljajo eno in isto klet za vrenje mošta, kjer ostane shranjeno tudi vino. Pomagati si morejo glede pravilne kletne toplote z odgovarjajočim zračenjem, oziroma se na zračno toploto izven kleti in v skrajnem primeru s kurjenjem kletnih prostorov.

Vinski mošti so letos vreli tudi v teh preprostih kletih povečini pod ugodnimi toplotnimi pogoji. Zaradi zgodnje letine smo s trgatvijo zgodaj začeli in jo tudi zgodaj končali, ker nismo imeli bogate trgatve. Opravili smo jo ob toplem vremenu, nalili smo mošt ob za vrenje ugodni toploti v sode, kar je imelo za posledico, da se je vrenje mošta prav kmalu pojavilo. Ob prazniku sv. Martina, ki vino krsti, so letos vinski mošti povečini res že povreli. Izjemo najdemo le tam, kjer so mošti vsled poznejše trgatve vsebovali mnogo sladkorja in so ohranjeni v večji posodi; ti mošti še vrejo. Mošti zgodnjih trgatav z manj sladkorja pa so popolnoma povreli in se že čistijo.

Preden pretakamo, si moramo mlado vino večkrat natanko ogledati, ga od časa do časa pokusiti in moramo ugotoviti, je-li povsem zdravo ali ne.

Pri povrelih moštih opazimo letos precej kisline, kar je umljivo, ker ni več sladkorja, ki bi jo kril in so to mošti zgodnjih trgatav, ki že zaradi tega vsebujejo večjo množino kisline. Vendar pa razkisanja s kalcijem karbonatom, ki ga ob dovoljenju kr. banske uprave zakon o vinu dopušča, letos ne moremo priporočati, ker v splošnem mlada vina ne vsebujejo toliko čezmerne kisline kot lanska vina. Pač pa je v gotovih primerih morda potrebno, da mlado vino, ki kaže le preveč kisline, po vrenju mešamo s čisto palico-mešalnico, da na ta preprost način zmanjšamo kislino. Mešamo mlado vino zato, da spravimo droži v čim večjo dotiko s kislino, ki v pomanjkanju sladkorja drožem služi v hrano. Mešanje mladega vina v ta namen po potrebi ponovimo, preden ga pretočimo.

V mnogih primerih letošnje vino porjavi, ko pride z zrakom v dotiko. Temu je v glavnem vzrok gniloba grozdja, ki se je ponekod vsled jesenskega deževja močno pojavila in kjer so vinogradniki že ob trgatvi bili malomarni in prepočasni pri prešanju, ter so pri nalivanju mošta preveč štedili z žveplom in niso moštov po 24. urah pretočili, da bi odstranili največjo nesnago iz njih. Razsluzenje, to je pretakanje mošta ob močnem zažveplanju po 24. urah se priporoča v vsakem primeru, tudi v letih, ko grozdje ne gnije preveč, ker so vina iz razsluzenih moštov vedno čistejšega okusa.

Pripovedoval mi je nakupovalec novega vina, da je od osemdeset vinskih

vzorcev, ki so mu jih prinesli kmetje iz Haloz ob ponudbi vina v nakup, mogel izbrati le dvajset vzorcev, ki so bili več ali manj brez napak in za katere se je odločil, da jih kupi. Ostalih šestdeset vzorcev je zavrnil in kmetje vina niso mogli prodati. Iz tega primera vidimo, kakšno škodo utрпи vinogradnik, ki z vinskim moštom ne postopa iz vsega početka pravilno. Kletarenje je povsem preprosta reč za tistega, ki upošteva osnovne nauke umnega kletarstva.

Vinu, ki je podvrženo porjavenju, moramo vsaj en teden pred prvim pretakanjem dodati kakih 15 gramov kalijevega metabisulfit (pirosulfit) na hl. Postopamo pa takole: Iz soda potegnemo škaf vina in v to vino natrosimo med mešanjem kalijev metabisulfit in ko se je ta raztopil, vlijemo vino nazaj v sod ter vino v sodu temeljito zmešamo s čisto mešalno palico, da žvepleno sokislino, ki se iz bisulfit razvija, v vinu enakomerno razdelimo. Par dni pred pretakanjem pustimo kupico tega vina na zraku, da vidimo, kako je pirosulfit učinkoval. (Dalje sledi.)

Razno.

Izredno slaba vinska letina v Avstriji. Po najnovejših podatkih je znašal vinski pridelek v Avstriji letos komaj 750.000 hl nasproti 1 milijonu hl v lanskem letu, 1,2 milijona hl v predlanskem letu in 1,4 milijone hl v l. 1931. Zaradi slabega pridelka so cene v zadnjem času narasle za 10 do 15%. Konsum vina je v Avstriji sicer nazadoval, vendar bo treba tudi za kritje zmanjšane količine vina po ugodnostni carini. Vrhu tega računajo z uvozom vina iz Italije, Bolgarije in morda tudi iz Rumunije.

Kakor izgleda, mi kot neposredni sosed pri izvozu vina v Avstrijo ne pridemo niti v poštev. Kje tiči temu vzrok?

Letošnja vinska letina v Jugoslaviji. Iz Beograda poročajo, da se po sedanjih poročilih iz posameznih vinorodnih okolišev naše države približno ocenjuje letošnja vinska letina na 2,5 milijona hl. V povprečju zaostaja letošnji vinski pridelek za preko 10 odstotkov za lanskim, ki je znašal 2,8 milijona hl in je bil že znatno manjši nego znaša povprečna vinska letina v naši državi. Samo v nekaterih vinorodnih področjih, kakor v enem delu Dalmacije in v južnem Banatu, je bil letošnji vinski pridelek večji, drugod pa je bil slabši.

Živinoreja in mlekarstvo.

O odbiranju.

Ing. Boris Wenko.

V nobeni čredi niso živali povsem enake. Vedno dobimo eno ali drugo žival, ki po velikosti, po obliki ali po gospodarski vrednosti zaostaja napram drugim. Vsak skrbni živinorejec mora odpraviti take manjvredne živali, ki mu ne donajajo nikakih koristi. To mora storiti tem bolj, ker so vse lastnosti v večji ali manjši meri podedljive. Za vsako ceno mora prepričati, da se take manjvredne živali ne razmnožujejo. Velik del naših kmetovalcev pa ne ravna tako preudarno. Dogaja se, da preostajajo za plemo slabše živali, ki se ne morejo vnovčiti. S tem se vrši naravnost plemenska odbira na slabše. Opozarjam na nekatere značilne primere.

V hlevi sta dve teleti, eno lepo razvito, drugo pa vsled bolezni popolnoma zanikerno. Pride mesar in si izbere seveda boljše tele, slabše sploh odklanja, ali pa ponuja zanj nižjo ceno. Tako odpelje boljše tele, a slabič ostane v hlevu. Praviloma pa bi moralo tako zaostalo tele na vsak način iz hleva. Naj plača mesar še tako slabo ceno, ali pa naj se zakolje kar doma, izguba bo mnogo manjša, kakor če žival obdržimo. Tako se pa gospodar tolaži, češ, da se bo že popravilo. Žival pa hira v hlevu mesece in mesece, najboljša krma nič ne zaleže, s šestimi meseci ga je samo kost in koža, ne predstavlja nikake vrednosti in tehta toliko, kakor šesttedensko dobro tele. Žival ostane še naprej, pojé brez vsake koristi veliko dragocene krme, dokler se polagoma za silo nekoliko popravi. Čez leto stara, bolezen navadno preboli, ne pa njenih posledic. Polagoma se nekoliko zredi, z mesom zakrije slabo zgrajeno okostje in gospodar je še ponosen, da jo je tako daleč spravil. Taka je zgodovina marsikateré krave, ki kazi naše hleve in daje zopet večinoma manjvreden zarod. Taka živinoreja je rak-rana naših kmetij.

Isto opažamo pri svinjah. V vsakem gnezdu so lepši in slabši prasci. Pridejo sosed in kupijo boljše. Slabši ostanejo doma za plemo. Skrbna gospodinja bi si pa morala najprej izbrati najboljše živali za svojo plemensko rabo. Ta živali za nobeno ceno ne bi smele biti naproday.

Podobno se seveda godi pri naši kurje-reji. Ko pride kupec, odbere dobro razvite, zgodnje spomladanske piščance, pu-

sti pa zaostale, slabotne in pozne. Te napake se moramo brezpogojno izogibati, če hočemo priti s perutninarstvom na zeleno vejo. Še druge primere treba omeniti. Pride slučajno kak boljši obisk ali pa je bolezen v hiši ali pa tudi kak radosten dogodek. Tu mora perutnina pomagati. To bi bilo popolnoma v redu, če bi vzeli žival, katero je treba izločiti. Dogaja se pa nasprotno. S košarico koruze privabimo kuretino, si hitro izberemo lepega piščanca ali živahno mlado kokoš, jo zagrabimo in zakoljemo. Ne pomislimo, da uničimo najboljšo mlado nesnico ali najbolje razvitega piščanca, medtem ko ostanejo stare, ničvredne kokoši in slabi, pozni piščanci. Kakor je tak postopek skrajno škodljiv, tako je splošno razširjen. Kaj čuda, da ne pridemo s kurjerejo naprej!

Pomni: Ob vsaki priliki, ko prodajaš ali zase uporabljaš kako žival, vzemi vedno najslabšo in ohrani za pleme vedno le najlepše živali!

Naše predvojno mlekarstvo.

Franjo Pavlica.

Iz statistike, ki jo imam na razpolago, je dobro, če spoznamo predvojno delovanje mlekarstva v bivši Kranjski. L. 1901. je bilo ustanovljenih že 38 mlekar, leta 1911. pa 65 zadružnih, 27 društvenih planinskih in 20 zasebnih mlekar. V l. 1912. do 1914. so sprejemale zadružne mlekarne približno po 12 milijonov litrov mleka, ki je bilo povečini prodano v obmorska mesta, kakor Trst, Pulj, Reko in Opatijo. Pred odvozom v ta mesta se je mleko pasteuriziralo in nato ohladilo na čim nižjo temperaturo. Cena mleku ob nakupu je bila 14 do 16 vinarjev liter; v nekaterih mlekarnah so pa plačevali tudi po odstotku tolsče, in sicer 3.4 vinarje za %. Tolsča mleka se je stopnjevala od 3.6 do 4 odstotke.

Trg z mlekom je bil dokaj ugoden, saj se je plačevalo n. pr. v Trstu mleko po 30 do 32 vinarjev liter, samo l. 1913. je padla cena na 26 vinarjev. Najdražje je bilo mleko v Opatiji, kjer je dosegalo ceno 34—36 vinarjev za liter. Prevoz praznih vrčev iz Primorja do mlekarne je veljal po razdalji 2—4 vinarjev na liter.

Preodvišek mleka tako spomladi, kakor jeseni, se je navadno predelal v maslo.

V planinah se je sirarilo približno kakor sedaj, toda zasirilo se je nekaj več

mleka. Skupno se je predelalo v pašni sezoni pol milijona litrov mleka in pridobilo do 50.000 kg sira. Cena planinskemu siru se je gibala od 1.20 do 2 K za kg. Tudi tega izdelka se je prodajalo precej v primorska mesta, nekaj pa celo v Beljak, Celovec in tudi na Hrvaško. Slabše kakovosti sira, ki je ni manjkalo tudi takrat, so pa kupili večinoma italijanski delavci, ki so se udeleževali po opekarnah.

Največa sirarna v Bohinju je bila takrat v Stari Fužini, za katere spopolnitev je prispevala država in dežela 10.000 K. Na tej mlekarni je sodeloval kot instruktor sirar iz Švice, ki ga je plačevala deželna vlada. Ta mlekarna je imela v obratu letno 140.800 litrov mleka, ki se je predelalo povečini na sir. Na planinah se je plačevalo 13 vinarjev za liter mleka, v dolini pa 12 vinarjev. Mlekarno je organizirala in upravljala Mlekarska zveza v Ljubljani.

Blago je bilo pač dobre in slabe kakovosti, kakor dandanes. Na paši so se izdelali hlebci od 10 do 50 kg težki, v dolini pa ementalci od 60 kg navzgor. Ta sir je pokazal 36 do 40 % tolsče v sušini, polmastni siri, ki se jih je tudi nekaj izdelovalo, so pa dosegli 28—32 % masti v sušini. Iz 100 kg mleka se je izdelalo na planinah in v dolini povprečno vzeto 10 do 11 kg sira in $\frac{3}{4}$ kg masla.

Mimogrede naj omenim, da se je na bivšem Kranjskem, in sicer na Nanosu izdeloval še poseben ovčji sir, ki so ga zlasti v Trstu in Gorici prav drago prodajali.

V času, ko je bila na razpolago večja količina mleka, se je pridelalo mleko v glavnem na maslo, in sicer v taki meri, da je dosegla količina l. 1914. 150.000 kg. Takrat se je pridobilo poleti 4.50 kg, pozimi pa komaj 3.80 kg masla iz 100 litrov mleka. L. 1912., 1914., ko je količina mleka silno narastla, se je nakopičila tudi zaloga masla, ki je prizadela pozneje Mlekarski zvezi nad 100.000 K izgube. Cena maslu je bila v onih časih še dokaj dobra, in sicer je štalo v Ljubljani l. 1911. kg po 3.30 K, l. 1913. pa po 2.90 K. Hujše kakor sedaj so se pa menjale cene maslu v poedinih mesecih. V septembru je stal kg masla 2.40 K, v januarja pa že 3.31 K kg. Da ni začel naraščati dovoz masla iz ostalih krajev države, posebno pa še iz Ogrske, bi bili v obmorskih krajih prodali maslo veliko dražje. Poleg dovoza iz domačih krajev pa je prišlo proti začetku sve-

tovne vojne na trg še v veliki meri tudi dansko maslo. Do l. 1913. je kupovala dansko maslo še samo parobrodarska družba Lloyd v Trstu, pozneje pa so ga imele že vse večje trgovine.

Poleg zadružnih mlekarov so prejele letno tudi zasebne mlekarne po 2 milijona litrov mleka, ki so ga z lahkoto prodale v Primorje.

Skoraj vse mlekarstvo je združevala in vodila tedaj Mlekarska zveza v Ljubljani. Do l. 1914. je izkazala ta zveza 38.980 K čistega dobička. Za dosego svojega namena pa je veliko žrtvovala v prejšnjih letih. Tako je poleg drugega prejela tudi s strani dežele kakor države podporo v iznosu 35.500 K; za bohinjske mlekarne pa je prejela še posebej 15.760 K prispevka. L. 1911. je najela Mlekarska zveza 15.000 kron brezobrestnega posojila pri deželnem odboru, ki se je v l. 1913. povišalo na 35.000 K.

Vse to sem napisal v priznanje onim javnim delavcem, ki so se udeleževali v mlekarstvu pred vojno in za takratne razmere prav veliko ustvarili. Je danes naše mlekarstvo napredovalo? Ne! Spričo vojne in s tem izgube trga v Primorju (torej lahke prodajne možnosti) smo silno nazadovani v pogledu produkcije mleka in zadružne skupnosti. Če izvezamo par častnih izjem, ki so na mlekarnah izboljšale mlečne izdelke, moramo na žalost priznati, da nazadujemo. Nezdružni duh se čim dalje bolj širi med kmetovalci in omogoča pojavljanje škodljivega prekupčevalstva, ki na viden in sramoten način že uničuje naše zadružne postojanke. Ne moremo torej govoriti o kakem pravem zadružništvu v praksi, dokler nas tepejo mali prekupci z nekaj parami, ki jih plačujejo več. Včasih pa dajejo celo nižje cene. Zadružniki, ki oddajajo mleko onemu, ki plača še manj kot zadruga in s tem kvari ceno na trgu samo zato, ker takoj plača, niso zadružniki. Taki pojavi se ne porajajo samo v onih krajih, kjer res nima kmet niti za sol, ampak tudi drugod, in to ravno kaže pečat nezadružništva.

V eni prihodnjih številok našega lista priobčimo celokupno statistiko današnjega mlekarstva.

Razno.

„Kmetijsko berilo, I. del“, katero je izdalo „Društvo kmetijskih strokovnjakov za Dravsko banovino“ in uredil naš znan strokovnjak Jo-

sip Štrekelj, se dobi pri tajništvu društva (Marčanc Karol, sresko načelstvo, Kranj) in stane 10 Din. Poština posebej. — Knjiga bo kmalu pošla. Kdor jo misli nabaviti, naj to takoj stori, dokler traja zaloga. Knjigo priporočajo strokovnjaki vsem, posebno pa učiteljsstvu.

Propagandni mlekarski film. Zveza mlekarovskih zadrug v Ljubljani je s pomočjo kr. banske uprave kupila na Češkem mlekarski film. Film ima dokaj lepo posrečenih slik, ki prikazujejo živino na pašah in v hlevu, dalje prevoz, kontrolo in vse upravljanje mleka do male prodaje potrošniku v mestu. Ko se izpopolnj besedilo v našem jeziku, pride film v naše mestne kinematografe, kjer se bo predvajal kot reklama za povečanje mlečnega konsuma.

Valilna jajca lahko naročate pri sreskih načelstvih samo še do 15. decembra. Požurite se torej z vpošiljatvijo skupnih naročil!

Selekcijske zveze se vabijo, da sestavijo spored načelstvenih sej v l. 1935. Če vsled štednje ne bo mogoče določiti 6 rednih sej, naj se določijo vsaj štiri.

Kmetijsko kokošarstvo je naslov knjigi, ki jo je spisal živinorejski referent ing. Wenko Boris. Knjiga je spisana za kmečke razmere. Izide prav v kratkem. Prijavite se pri Kmetijski matici, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7. Proti letni naročnini 20 Din prejmete 4 knjige: Kmetijsko kokošarstvo, še eno strokovno knjigo, eno povest in koledar.

Gozdarstvo.

Ne zametujmo bora!

Ing. V. Novak.

Izvajanja, ki so izšla pod gorenjim naslovom v 21. številki letošnjega „Kmetovalca“, so potrebna, da se jih nekoliko izpopolni in raztolmači. Sicer bi utegnil kdo priporočilo za sajenje gozdnega bora napačno razumeti in se po njem ravnati v škodo svojega gozdnega gospodarstva.

Pisec omenjenega članka g. L. M. ima pred očmi predvsem **donosnost** drevja v splošnem in gozdnega (navadnega) bora posebej.

Gozdni bor daje res dragocen les, ki je zelo čislan in katerega tudi dobro plačujejo. To pa samo takrat, če je dobro razvit in če je zrastel na boljših tleh. Kjer raste med smrekovim, bukovim ali drugim drevjem, ki dobro gnoje tla, je borov les ponavadi zelo uporaben in doseže dobro ceno.

Kjer pa raste bor na slabih in izčrpanih tleh, kaže krivo, vejnato, kržljivo in

razkrečeno zunanost. Tak borovec se prav počasi debeli, debela so kratka, njegov les je uporaben le za najskromnejše domače lesne izdelke in za drva. Zato je tudi cena take borovine razmeroma nizka.

Toliko o donosnosti navadnega bora. Bolj kakor za enkratni donos gozda pa mora dober gospodar skrbeti za to, da ohrani **gozdna tla** trajno v dobrem stanju. Poskusiti mora vse, da drevju podlago izboljša in da se izogne vsemu, kar bi moglo v daljši dobi privedi k slabšanju in pešanju tal v gozdu. Preden se odloči za saditev ene ali druge vrste drevja, mora preudariti, kako bo dotična drevesna vrsta vplivala na tla.

Gozdni bor trosi v mladosti do svojega 30. leta na tla pod seboj toliko igel, da so tla zadosti pognojena. Pozneje pa odpadajoče igle vsled naravnega prereditja ne ščitijo več zadosti tal, katerih kakovost postaja zaradi tega vedno bolj slaba.

V gozdu, kjer raste daljšo dobo samo gozdni bor, opazamo, da sčasom rast drevja počasi in da se kakovost lesa manjša. Tla v starejših čistih borovih gozdovih postajajo od leta do leta bolj revna in so za vzgojo drugega boljšega drevja vedno manj primerna. Popraviti se dajo taka tla le z visokimi stroški in trudopolnim delom.

Kdaj in kje naj torej pogozdujemo s sadikami gozdnega bora?

Samo tedaj in tam, kjer se drugo koristno drevje ne mara prijeti in ne more uspevati. Kakor hitro pa bo čisti borov gozd nad 30 let star, to je, ko bo dosegel starost, v kateri začne zemljo pod sabo preslabo gnojiti, se bomo potrudili, da potrebno gnojenje tal dosežemo s tem, da v čisti borov gozd posadimo drugo drevje, ki z odpadajočim listjem ali iglicami zadostno ščiti in hrani tla. Take drevesne vrste so jelka, bukev, smreka, kostanj, javor, brest, jelša, gaber. Koder nobena naštetih vrst drevja ne bo hotela rasti, kar se mnogokrat pripeti, ker je zemlja preslaba ali podnebje neprimerno, bomo poskusili z gladkim borom. Ta je glede hrane skoraj ravno tako skromen, kakor gozdni bor, tla pa dosti bolje gnoji pod seboj. Po daljši dobi, ki sledi saditvi gladkega bora, bomo zopet skušali primešati prej omenjene drevesne vrste.

Zaradi slabega vpliva, ki ga ima gozdni bor v starejši dobi na tla, bomo skušali izpremeniti že obstoječe čiste borove gozde v mešane. Pridejali jim bomo dre-

vje, ki tla s svojimi iglicami ali listjem zadosti gnoji. V takih mešanih gozdovih se bori vse lepše razvijajo, čistijo in hitreje rastejo. Tla se v gozdih, ker je primešano borovu senčnato drevje, ne bodo slabšala tako, kakor v starejših čistih borovih gozdih.

Kjer je bor posamezno primešan smrekovim ali drugim senčnatim gozdovom, je vreden vse pozornosti in nege. Trebiti ga iz takih gozdov bi ne bilo pametno in tudi ne koristno.

Kdor se zanima za vzgajanje borovja, bo našel obširnejša pojasnila v članku „Pomen borovja v Dravski banovini“, ki je izšel v 2. številki letošnjega „Šumarskega lista“ na strani 33.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 109. Med bratoma obstoji dolg, glede katerega je dogovorjeno, da se zanj ne plačuje nobene obresti. Ker pa spada sedaj ta dolg pod zaščito, zahteva upnik od svojega brata obresti po uredbi zaščite kmetov. Ali je ta zahtevek upravičen? (Km. p. v Bl.)

Odgovor: Ako obstoja dolg brezobresten, kar se mora dati dokazati, potem tudi uredba o zaščiti kmetov ni na tem ničesar izpremenila; uredba stremi vendar samo za tem, da olajša dolžniku-kmetu poravnavo dolga. Iz določila: „če je dogovoril dolžnik z upnikj sebi ugodnejše pogoje glede obrestovanja in plačevanja — kakor jih določa uredba — plačuje dogovorjene zneske“, sledi, da upnik ne more zahtevati nobenih — novih — obrestnih zneskov po uredbi, temveč samo one obročne odplačilne zneske, ki odpadejo na odplačilo dolga, brez vsakih obresti. Zahtevek torej ni utemeljen v uredbi. **Š. S.**

Vprašanje 110. L. 1928. in 1929. smo zgradili poslopje - sušilnico, ki smo jo potem izpremenili v stanovanjsko hišo z dvema stanovanjima. Stanovanjima dajemo v najem proti plačku mesečne najemnine. Lastnica je sedaj vdova z 9 otroci, ki je l. 1932. prevzela posestvo po možu. To posestvo meri 2 ha 81 a. Ali se morajo od zgoraj navedene hiše plačevati zgradarina in davki od najemnikov? Katerih davkov je vdova oproščena? (R. J. v Š.)

Odgovor: Navedena zgradba je nova zgradba, namenjena za prebivanje. Kot taka ne uživa davčne prostosti, temveč samo davčno olajšavo, ki obstoja v tem, da plačuje lastnik od davčne osnove — namesto osnovnega in dopolnilnega davka — samo 6% zgradarine za zgradbo, ki je postala zavezana davku do dne 31. decembra 1931. Državnega davka zgradba torej ni oproščena,

pač pa je oproščena samoupravnih doklad. Prošnja za zgradarinsko olajšavo se mora vložiti v 30 dneh po nastopu davčne obveznosti, to je po zgraditvi, odnosno nastanitvi, ker se drugače odmeri zgradarina, kakor za staro hišo. Ako oddajajo najemniki od stanovanjskih delov posamezne dehte (sobe) v podnajem, so tudi najemniki zavezani plačevanju davkov — rentnini. Ako je lastnica zgradbe vdova 9 otrok, ki so vsi živi, je oproščena plačevanja neposrednih davkov, h katerim spadajo med drugim tudi zemljarina, zgradarina in pridobnina, ni pa oproščena samoupravnih doklad. Do oprostitve ima lastnica pravico samo tedaj, ako njen davek po vseh davčnih oblikah ne presega 500 Din in ako njen najmlajši otrok ni starejši od 14 let. To svojo pravico mora lastnica pri davčni upravi uveljaviti, odnosno dokazati.

Š. S.

Vprašanje 111. L. 1931. je kmetovalec K. kupil posestvo od kmeta I. ter mu ostal na dolgu večjo vsoto. Prodajalec I. pa je kupil I. 1932. posestvo od mene ter mi ostal dolžen 26.000 Din. Pri tem smo se sporazumno dogovorili, da prevzamem jaz I.-jevo terjatev napram K.-ju v navedenem znesku, to je, da dolguje K. označeni znesek meni, namestu I.-ju. — Ker nujno potrebujem denar, ali morem od K.-ja zahtevati takojšnje plačilo, odnosno ali je K. pod zaščito ali ne? (G. A. v Č.)

Odgovor: Dolgovi, ki so nastali po 20. aprilu 1932, niso zaščiteni. Ako ste prodali posestvo po tem terminu I.-ju, bi imeli pravico zahtevati takojšnje plačilo od I.-ja. Ako ste se pa dogovorili, da prevzamete v plačilo I.-jevo terjatev napram K.-ju, potem gre tukaj za odstop terjatve (cesižo), ki je kot K.-jev dolg pod zaščito. Vsled tega od K.-ja ne morete zahtevati takojšnjega plačila, ker gre za odstopljeno — cedirano — terjatev in ne za dolg, nastali po 20. aprilu 1932.

Vprašanje 112. Imam dolg pri posojilnici, ki bi ga rad plačal s hranilno knjižico neke druge posojilnice. Hranilnica pa odklanja to plačilo in zahteva plačilo v gotovini. Moj dolg spada pod zaščito. Ali morem prisiliti posojilnico, da vzame hranilno knjižico na račun odplačilnih obrokov in kako mi je pri tem postopati? (L. J. iz Z. D.)

Odgovor: Posojilnice ne morete z nobenim pravnim sredstvom prisiliti, da vzame hranilno knjižico katerekoli posojilnice v plačilo odplačilnih obrokov Vašega dolga, ker predstavlja po obstoječih zakonskih predpisih edino plačilno sredstvo le gotovina. Ako posojilnica, pri kateri imate naložen denar, ni prosila za odgoditev plačil, potem jo lahko sodnim putem prisilite, da Vam izplača hranilno vlogo. Ako je pa prosila za odgoditev (odnosno sanacijo ali likvidacijo), je treba mirno čakati na rešitev ministrstva, ki bo uredilo izplačevanje vlog.

Š. S.

Vprašanje 113. Imel sem skozi 5 let v službi deklo, ki je opravljala samo poljska dela. Ako se je zaposlovala pri strojih, je bila zavarovana proti nezgodi, ker imam stroje prijavljene in plačujem vsakoletne prispevke. Dekla je zanosila in povila otroka. Vsled tega sem jo za nekaj časa odstranil od hiše ter ji preskrbel drugod strehe. Na neko ovadbo, češ da dekla ni bila zavarovana, je orožništvo preiskovalo vso zadevo ter mi zagrozilo, da bom občutno kaznovan, ker nisem imel dekle zavarovane pri bolniški blagajni. Kako je s to zadevo, odnosno ali sem kot kmetovalec zavezan, imeti deklo zavarovano proti bolezni? (J. J. iz D.)

Odgovor: Kmetovalci niso zavezani, imeti svojih poslov (hlapcev, dekel), ki jih zaposlujejo v kmetijskem delu, zavarovanih. Ako se pa ti zaposlujejo tudi pri strojih za mlačvo, potem so isti kumulativno zavarovani proti nezgodi s prijavo mlatilnih strojev. Zanje odpade torej vsako polimensko zavarovanje proti nezgodi, razen v onih primerih, kjer pridejo posli kot strojniki v prajem pomehu besede v pošte. Dolžnost kmetovalcev do zavarovanja kmetijskih poslov proti bolezni pa sploh ne obstoja.

Š. S.

Vprašanje 114. Priporočate primešavati gnojnice do 5 kg rudninskega superfosfata na 1000 l. Zakaj se v ta namen ne priporoča kostne moke, ki je le za 2 Din dražja pri met. stotu, ki pa vsebuje 30% fosforne kisline? (J. M. K.)

Odgovor: Vse redilne snovi v gnojnici so lahko raztopljive. Tako dušičnate kakor kalijeve. Zato tudi gnojnica hitro učinkuje. V kostni moki fosforna kislina ne učinkuje takoj, ker je težko raztopljiva. Nasprotno je pa delovanje fosforne kisline v superfosfatih takojšnje. Če želimo doseči dobre uspehe, moramo primešati hitro učinkujoči gnojnici hitro delujoči rudninski superfosfat, ne pa počasi se razkrajajočo kostno moko.

S. V.

Vprašanje 115. Pri kravi sem opazil, da je vsa polna bradavic, zlasti pod trebuhom. Kako naj odpravim bradavice pri živini? (F. M. iz V.)

Odgovor: Kako je odpraviti bradavice pri živini smo že večkrat opisali v „Kmetovačcu“. Naročite pri KD Gospodarsko navodilo: „Bradavice (gobe) pri živini“, ki stane samo 2 Din. Fr. K.

Vprašanje 116. V zadnjem času ponujajo pri nas nekake korenine, podobne encijan ter jih priporočajo za krmljenje zlasti prasičev. Korenika je precej debela in mastna. Poklada se v majhnih količinah. Opazili smo, da dobro vpliva na ješčnost prasičev. Koreniko Vam pošiljam kot vzorec brez vrednosti. Kako se imenuje pravilno poslana korenina? Opišite nam jo v listu.

(J. D. iz D.)

Odgovor: Poslana korenina je podzemeljski del veliko-listnate rastline, ki raste navadno po

živih mejah ob plotovih ter se spenja po goščavju in jih veže v zamotano celoto. To je rdeči-jagodasti blušec (*Bryonia dioica*). Steblo je 2—3 m dolgo in tanko ter pleza po grmovju kakor trta. Korenina je zelo mastna, diši jako ostro in zoprno, posušena pa izgubi te lastnosti. Je jako strupena. Sok je jedek; po njem se izpahnejo na koži boleči mehurci, kateri silno žgejo in skelijo. Ako pride sok v želodec, vpliva na žleze; in zaužita v večjih količinah, povzroča bljuvanje, omotico in druge znake zastrupljenja, seveda tudi smrt. Iz povedanega lahko posnamete, da je rastlina silno strupena in vsled tega je nikar ne krmiti, pa četudi v majhnih količinah. Imamo vendar dovolj drugih bolj zdravih sredstev na razpolaganje, ki ugodno vplivajo na ješčnost prasičev (korenstvo, grenka sol, klajno apno itd.). **Fr. K.**

Vprašanje 117. Imam dvanajstletno kobilo, ki sem jo pred 14 dnevi kupil in ki ji škriplice po kosteh, kadar v hlevu prestopa. Med vožnjo tega ne opažam. Kobila je drugače videti zdrava in dobro rejena. Ljudje pravijo temu bolezenskemu znaku (škripanec (škripuc) ter je po mnenju enih nova bolezen, po mnenju drugih pa je znak pretegnjenih nog. Ali je „škripanec“ bolezen, kako nastane ter kako se jo zdravi? (I. S. v St.)

Odgovor: Škripanje v sklepih samonasebi ni bolezen, temveč le bolezenski znak, ki kaže na obolenje v sklepih. V poštev pridejo mehkokostnost, kostolomnost in sklepni revmatizem. Toda, če bi kobila bolela na eni teh bolezni, bi se temu znaku pridružili še drugi: bolečine, šepanje, odebelenje kosti v sklepih, motnje v hoji itd. Če pa ni opaziti ničesar podobnega, škripanec ni bolezen, temveč morda zaostanek po ozdravljenju kake bolezni v sklepih. Bolezenskega znaka pa, ki ne ovira živali pri vsakdanji uporabi ter je morda le zaostanek po prestani bolezni, ni smatrati za bolezen ter bi ne bilo za njegovo odpravo ničesar podvzeti. **Dr. V.**

Vprašanje 118. Nameravam nasaditi večji prostor z ivanovim grozdčjem. Kako naj sadim in katero sorto? (F. L. v V.)

Odgovor: Zemljišče, namenjeno za ivanovo grozdčje, morate 50 do 60 cm globoko rigolati, ker v neprekopani zemlji ne dosežete zadovoljivega uspeha. Pred saditvijo zakoličite s pomočjo pripravljene vrvice prostor po 120 cm, še bolje po 150 cm narazen ter izkopajte primerno globoke jame ob količkih. Ko sadikam primerno skrajšate korenine, kakor pri sadnem drevju, in tudi mladike v dolžini 30 cm (ako jih je več, izredčite, da ostanejo le 2 do 3), postavite jih v jamo ob količku tako globoko, kakor so prej rastle. Korenine prisujite z mešanico humusa in zemlje ter potlačite. Na vrh položite nekoliko predelane gnojne, ki ga pokrijte z zemljo. Ker se potaknjenci ivanovega grozdčja prav radi primejo, se

lahko tudi teh poslužite, pa pridelek je dve leti kasnejši. Potaknjence pripravite okoli 20 cm dolge. Na spodnjem koncu odrežite jih tikoma pod popkom, na zgornjem pa 1 cm nad popkom. Posadite jih tako globoko, da leži gornji popek ob površju zemlje. Izmed rdečih sort se odlikujeta po rodovitnosti in debelosti jagod sorti Fayevo rdeče in Heros. Manj upoštevane so črne in bele sorte. Če pa želite tudi take, sadite holandsko belo in črno velikan. **J. Š.**

Vprašanje 119. Krava mi je obolela na scalnih organih. Kadar namreč spušča vodo, prestopa; voda teče na tenko in ponavadi preneha teči. Kravi pokladam dnevno malo otrobov in po eno žlico klajnega apna, včasih pa tudi živinsko sol. Kaj je povzročilo bolezen, ta hrana ali morda bik pri zaskoku krave? Krava ne kaže znakov, da bi bila bolna na scalnih organih ne na katarju. Kako naj s kravo ravnam in kako jo naj zdravim? Ali smem kravo pripustiti, ko se bo gonila? (M. R. iz K.)

Odgovor: Vaša krava boleha na sečnem pesku ali scalnih kamnih. Vzrok te bolezni je vedno pokladanje otrobov ter klajnega apna; oboje so snovi, ki pospešujejo tvorbo sečnih kamnov. Podroben opis bistva bolezni ter način zdravljenja najdete v prvi številki „Kmetovalca“ iz l. 1933. na strani 5. in 6.

Pripustiti bolno kravo ni priporočljivo, ker ni gotovo, da bolezen preboli, če jo nameravate zdraviti. Poskusite morda s sodo bikarbono ali karlovarsko soljo, kakor je opisano v navedenem članku o scalničnih kamnih. **Dr. V.**

Družbene zadeve.

VABILA

k letnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Spored:

1. Čitanje pravilnika, zlasti § 2., 3., 6., 7., 8., 9. in 10.
2. Slučajnosti.

V nedeljo, 16. decembra 1934.:

Št. Jernej, ob 8. uri v šoli;

v nedeljo, 23. decembra 1934.:

Dobrava pri Kropi, ob 10. uri v šoli na Dobravi; Naklo pri Kranju, ob 15. uri v stari šoli.

Blaznikova „Velika pratika“ za leto 1935. je izšla letos že devetdeseti. Za ta jubilej je prav lepo in primerno opremljena. Znano je, da hočejo imeti Slovenci samo to pratiko, ne samo pri nas doma, temveč tudi v inozemstvu, v Ameriki, Nemčiji, Italiji, Avstriji i. t. d. Ta edino prava in res domača pratika se naroča pri tiskarni J. Blasnikova nasled. v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Fr. Kafol. — **Izdajatelj** za Kmetijsko družbo: Oton Detela. — **Tisk** J. Blasnikova nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — **Odgovoren** L. Mikuš.

Čuvajte sadno drevje!

Pri nastopu mraza zleze samica od zimkega pedica ali mrazovca iz zemlje na drevo, kjer izleže 200 do 400 jajčec. Gosenice iz jajčec že samo od ene samice zamorejo uničiti spomladi vse poganjke, da se drevo posuši. Zato ovijajte sadno drevje že sedaj z lepljivimi pasovi. Ne uporabljajte že izgotovljene drage lepljive pasove, ampak rabite **Arbocol-papir** in namažite ga z **goseničnim lepilom**

„ARBOCOL“.

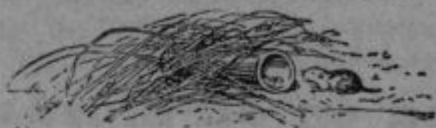
Za zatiranje poljskih miši

Je jesen najprikladnejši čas, ter tudi najcenejše in najuspešnejše, če položite v mišje luknje

ZELIO-zrna.

Za zatiranje podgan je pa najsigurnejše sredstvo

ZELIO-pasta.

Proti žitnemu molju (žitni rilčkar ali črni žužek) razkužite zaloge žita, skladišča in žitnice s sredstvom

„GRODYL“.

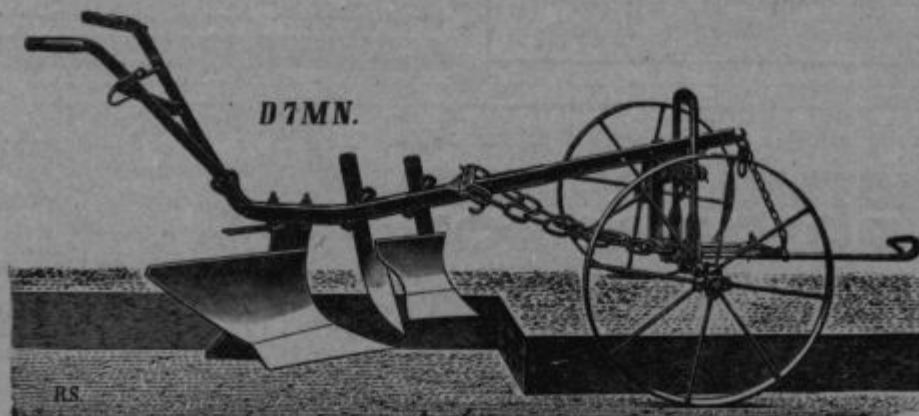
Vsa ta sredstva dobite tudi pri Kmetijski družbi.

Vsa potrebna strokovna navodila dobite pri tvrdki:

JUGEFA k. d. ZAGREB, Preradovičeva ul. 16. Odd. za zaščito žita.

RUD. SACK,
Leipzig — podružnica **Wien**

tovarna po-
ljedeljskih
strojev in
orodja

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani, Mariboru in Celju.

Nagrado ?

dobijo:

"KMETOVALEC" na list
Nabirali naročnikov
če naberejo vsaj 10
naročnin po 25 Din
v okrajih, kjer še ni Kmetijskih podružnic,
si lahko pri nakazilu denarja pridržijo kot
nagrada od vsakega naročnika po 1 di-
nar. Zahtevajte položnice in tiskovine od
Uprave "Kmetovalca", Ljubljana.

Dolgoletne izkušnje so pokazale, da je

ARBORIN

najuspešnejše sredstvo za generalno zim-
sko zatiranje sadnih zajedalcev. Zahte-
vajte vedno le originalni **Arborin**,
znamko, ki je zakonito zaščitena
proizvajalcu:

"CHEMOTECHNA"

družba z omej. zavezo

LJUBLJANA, Mestni trg št. 10

(na dvorišču veletrgovine A. & E. Skaberne)

V zalogi pri Kmetijski družbi

Laneno olje, firnež, bar- ve, lake, kit, lan. tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ-ZANKL

tovarne olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Ma-
riboru in Novem Sadu. — Tovarne
v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače,
posebno klanje živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti "MASTINA" so brezštevila zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mesni trg 4 (Zraven Rotovža)

J. BLASNIKA NASL.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENA

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
Izvršuje vse tiskovine najceneje in najsolidnejše

USTANOVLJENA LETA 1828

Denar naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

V LJUBLJANI, TAVČARJEVA (SODNA) ULICA 1

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 4% brez odpovedi, pri trimesečni
odpovedi po 5%. **Stanje vlog 35.000.000 Din. — Rezerve**
1.200.000 Din. Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Vložne
knjižice drugih zavodov sprejema brez prekinjenja obrestovanja. Posojila daje
proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter do-
voljuje kredite na tek. računu pod najugodnejšimi pogoji. — **Blagajniške ure:** Ob delav-
nikih od 8—12 1/2 in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2 ure

Telefon 2847.

Brzjavlj.: "Kmetijski dom".

Rač. pošt. hran. št. 14.257.

Žiro račun: Narodna banka

Podružnici v

Kamniku in Mariboru